

*Sciliben, majd kétezer év előtt,
keresztények voltak a kőfejtők.
Átvágott lábinnal a mély fejtésben,
az ég odafönn aranyban és kéken,
köröttük hőségtől olvadt a szikla,
követ vitt, s vizet alig hozott a
csiga.*

*Mert Szicília napja izzott,
velőt szárítva, s aszalva izmot,
de a kőkút lakói bölcsen tudták:
a legnagyobb csoda, hogy nem
várunk csudát!*

*Míg meredten ül a császár-isten,
kijuthatunk mi akkor innen?
Hát nem magától értetődik,
hogy a csontunkat is porrá őrlik?
S hol is lehetne másutt a helyünk,
kiknek csak az Isten az Istenünk?
S ha ezt a kutat meguntuk volna,
Ő nem nézne ránk homlokráncolva?
Vagy azért másszunk csupán innen
ki,
hogy cirkuszba járjunk, üvölteni?*

*De ha derékon kötve mégis
kirángattok,
csak nem hisztek másnak, mint ami
vagyok?
Mert mint eddig éltem, úgy élek
tovább,
s a Legnagyobb várva, nem várok
csudát!*

(Lénárd Ödön: Kegyelmet kértek számomra)

**XXVIII. évfolyam 9. szám
2021. szeptember**

Bulányi Gy.: Neveletlenek-e gyermekeink?	4828
Máté-Tóth A.: Theologia familiáris	4831
Bulányi Gy.: Magamnak...	4834
Bóta T.: A csudát nem váró...	4835
Halász E.: Homília	4838
Lass G.: A fenntartható...	4841
Király I.: Építkezőknek (1.)	4842
Csiky A.: Keresztény katonai (3.) ...	4845
Metzger B.: A fiát kereste (10.)	4851
Veér I. T.: Vers	4854
GyuriÉVI	4855

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családjunkért,
nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

**BULÁNYI GYÖRGY
NEVELETLENEK-E
GYERMEKEINK?**

1. A kérdés jelentősége

Női Egyetemünk egyik legjelentősebb feladatának gondolom, hogy tisztázza, mik az alapvető feltételei annak, hogy gyermekeink ne legyenek neveletlenek. Előadásom is ehhez szeretne segítséget nyújtani. Sokféleképpen lehetséges motiválnunk e feladatunk fontosságát. E feladat teljesítése javára van mindenképp előtt gyermekeinknek, aztán szüleiknek, majdani házastársuknak, az ő gyermekeiknek, az egész társadalomnak, s azon belül nemzetünknek, egyházunknak. Életfontosságú feladat ez az egész emberiség, az üdvösség, az Isten Országá számára is. Ha lehet, még-inkább az - a Bokor jövője szempontjából.

Jó két éve a "Mikro- vagy makrostruktúra" c. dolgozatomban adtam hangot annak a sejtésnek, hogy az ősegyházban az első század végétől a nagy konstantini fordulatig a keresztények szaporodása nemzedékenként 1,7-es, vagy másképpen 70 %-os lehetett, azaz az előző nemzedék 10 keresztényéből a

következő nemzedékre 17 keresztény lett. E dolgozatomban próbáltam érveket felhozni ama másik sejtésem mellett is, hogy ez a szaporodás jelentős részben a keresztény családokon belülről adódott, azaz saját nagyszámú gyermekeikből, ti. az első század során az első apostolok végig szaladtak a Római Birodalom zsidó diaszpóráin, s kiragadták az akkori kb. 4-5 milliónyi zsidóság 1-2, de legfeljebb 5 %-át a Zsinagógákból az Egyház számára. E századot követően már csak egy ilyen szerény szaporodási index biztosította, hogy a 4. század elejére a keresztények száma mégis kb. 5 millióra rúghatott annak következtében, hogy a születéseket szabályozó pogány környezetben őseink elfogadták Isten áldását, a gyermeket, s azokat úgy nevelték, hogy folytatni akarták annak az Egyháznak életét, amelynek szüleik elkötelezték magukat.

Sok minden szól amellett, hogy az elmúlt évtizedek lendületével mi is sokakat becsalogattunk már a hazai katolikus társadalom becsalogatható részéből a Bokorba, s most már a hamarosan felnövő és nagyszámú gyermekeink lesznek elsődlegesen azok, akik létszámunkat meg is emelve a helyünkre állhatnak. 'Ők lehetnek. Lesznek-e? 'Nem lesznek, ha neveletlenek maradnak.

2. Nevelési alternatívák

A kérdés tehát így jelentkezik számomra: hogyan érhetjük el, hogy gyermekeink átvegyék értékszemléletünket, s életüket a Bokor által képviselt jézusi értékektől meghatározott normák szerint éljék, ha felnőnek. Közhely, hogy ahogy szüleink nem tudtak helyettünk értékeket és normákat választva dönteni, mi sem tudjuk a nekünk tetsző döntésekre megdeterminálni gyermekeinket. Egyszerűen: mi sem tudunk helyettük üdvözülni. Csak tehetünk valamit ennek a döntésüknek érdekében. S ez a valami - éppen a szóban forgó nevelő munka.

A nevelés irányulhat normára és irányulhat normátlanságra. Az első esetben tudjuk, hogy mit akarunk kihozni a gyermekből. A második esetben nem akarunk normára nevelni, úgy gondolván, hogy gyermekünket nem szabad befolyásolnunk, felnőve majd ő el- dönti, hogy mire akarja felhasználni életét. Ezt a normátlanságra nevelést alighanem - elvileg - mindannyian elutasítjuk, hiszen magunk is elkötelezett emberek lévén, gyermekeinket is elkötelezett, s az általunk megismert jézusi célkitűzéseknek elkötelezett embereknek akarjuk nevelni. Ezt örömmel feltételezem, mégis fenntartandónak gondolom, mint reális alternatívát a normára és normátlanságra nevelésünket. Miért? Azért gondolom a normátlanságra nevelést a Bokorban mégis reális alternatívának, mert a normára nevelésnek (ill. nem nevelésnek) vannak eszközei. Egyszerűség kedvéért ezeket az eszközöket

két csoportba osztom: pofozva nevelés és pofozás nélküli nevelés. Mivel kitisztáztuk, hogy van gyűlöletet és van visszaütést ki nem váltó "édesapai pofon" is, ezért megint csak reális alternatíva- ként kezelem a Bokorban folyó gyermeknevelésre vonatkozóan a pofozás eszközét is igénybe vevő nevelést. (Ha bántani merészelném hallgatóságom érzékenységét, akkor még azt is mondanám, hogy a pofozás nélküli nevelést is reális alternatívának tekintem a Bokorban, mert hát talán olyan is elképzelhető közöttünk, aki enélkül neveli gyermekét. De ezt nem mondom. Csak akkor mondanám, ha bántani akarnám magunkat. De hát nem akarom. Legalább mi legyünk széles e hazában, aki nem bánt minket.)

E kétszer két alternatíva alapján adnék most egy rangsorolást. A kétféle cél (norma és normátlanság), a kétféle eszköz (pofozás és erőnemalkalmazás) összesen négyféle nevelési koncepciót tesz lehetővé. Ezt a négyféle koncepciót felsorolom, s értékelem. Az első helyre rakom az általam legtöbbször értékeltet, a negyedik helyre rakom azt, amelyiket a legsejtesebbnek gondolom.

1. Normára nevelés pofozás nélkül
2. Normára nevelés pofozással
3. Normátlanságra nevelés pofozás nélkül
4. Normátlanságra nevelés, méghozzá pofozással.

Az 1. és 4. helyet kiérdemlés oka triviálisnak tetszik. Inkább csak arra az opcióra hívom fel a figyelmet, hogy kisebb bajnak gondolom a pofozást, mint a normátlanságra nevelést. Ezért kapta meg az előkelő 2. helyet az, aki bár pofoz, normára nevel; s ezért jutott utolsóelőtti helyre az erőnemalkalmazó, aki a normátlanság szolgálatába állítja a maga evangéliumának gondolhatja nevelési stílusát.

3. A pofozás nélküli normára nevelés eszközei

E címen mindenekelőtt azt szeretném elmondani, hogy 'fejlett bokortudat mellett sem biztos, hogy normára nevelünk. Akkor sem biztos, ha egyértelműen úgy gondoljuk, hogy normára nevelünk. Ezt gondoljuk azon az alapon, hogy a gyermeknevelésben felhasznált szövegeink first class bokorszövegek, azaz segíteni akarásra, jószívúságra és nem-verekezésre biztatjuk őket... (ha valaki nem vette volna észre:) szolgálatra, adásra, erőnemalkalmazásra biztatjuk őket. Csak Platón gondolta úgy, hogy a jónak a megmutatása, megismerése kész siker. Tanítványa, Arisztotelész kritikát gyakorolt felette, amikor megállapította, hogy az erény aszkézist feltételez, azaz, hogy magyarul: Az erény gyakorlásnak az eredménye. Ennek következtében nevelhetünk normátlanságra, bár gyermekeink bokorszöveggel alszanak, ébrednek. Sőt: normátlanságra nevelhetünk még akkor is, ha gyermekeink a szöveg mellé ragyogó ábraként kapják még szüleiknek a Bokor eszményeit megvalósítani akaró életét is. Sem a szöveg, sem a példa, sem a kettő

együtt nem biztosítja gyermekeink számára az erényt. Az erényt számukra csak az biztosítja, `hogya csecsemő koruktól kezdve gyakorolják is azt_, amit szüleik egyfelől szövegelnek számukra, másfelől nemcsak szövegelnek, hanem eléjük is élnek.

A nagy kérdés ezek után nyilvánvalóan ez: hogyan tudjuk elérni, hogy gyermekeink csecsemő koruktól kezdve gyakorolják a koruknak megfelelő evangéliumi életet. Nincs módjuk gyakorolni, ha a szülők eszköztelenek ennek elérésében. `Egy szülő akkor eszköztelen, ha\_ - akarva nem akarva - `gyermeke azt csinál, amit akar.

Először ezzel az `eszköztelenséggel foglalkoznék. A csecsemő azt akarja, hogy felvegyék, és el is éri, hogy felvegyük. Ha nem akar megmaradni a már mászni tudó gyermek a járókában, eléri, hogy kivegyük onnan. Ha csak az anyja szoknyáját rángatva akar megmaradni, s el is éri, hogy anyja az ő asszisztenciája mellett mos a fürdőszobában, főz a konyhában stb. Mít gyakorol ez a kicsiny emberpalánta? Begyakorolja az uralkodást. Szülei és a maga kárára. Szüleit nem engedi élni; nem töltekezhetnek, csak őt szolgálhatják. A maga kreatív képességei sem indulnak fejlődésnek, mert az ébrenlét idejét követelődzéssel, saját akaratának érvényesítésével, anyja szoknyájának rángatásával tölti.

Rátérek az eszköztelenség e vázlatos rajza után, `a nem hatékony eszközökre_. Következményei ezek az eszköztelenségnek. Kettőt említek: szünni nem tudó szülői "Ne!" - az egyik. Ez azért hatékonyság nélküli, mert amit a gyermek napjában százszor hall, azt az élete olyan háttérzaj velejárájának tekinti, amelyre hederítenie sem kell. A második pedig lélektani szükségképpeniséggel következik az előzőből: a szülő egyre magasabbra és hangosabbra emeli hangját, idegessé válik, esetleg hisztérikussá. Mindez a még sokkal érzékenyebb idegrendszerű kisgyermeket neurotizálja: a hisztériára hisztériával válaszol. Ezután következhetik a nem hatékony eszközök másodfokú megnyilvánulása: a kiboruló anyának-apának eljár a keze, azaz (idegrendszeri kiborulással) pofoz, erőt alkalmaz. Ennek eredménye a gyermekben: hisztéria 2. hatványon.

Térjünk ezek után reá a hatékony eszközökre. Első: egyfelől a percre pontos szülői szolgáltatásoknak, másfelől a kisgyermek magára maradásának, azaz E szolgáltatások nélküli állapotba kerülésének a ritmusa. E második ritmusütemben nem veszik fel a kiságyból, babakocsiból, nem veszik ki a járókából, nem hagyhatja el a neki élettérül kijelölt helyet, szobát. Következmények:

a. a szülőkre nézve: tudnak élni gyermekük mellett, tudnak töltekező és építő tevékenységet is folytatni, nincs frusztrációs érzésük, örömmel tudják vállalni a következő gyermekeket;

b. a gyermekre nézve: megtanul magában lenni, magában játszani, megindul a fantáziája, mivel nincs

módja a fantáziamentes szoknyarángatásnál, fölvevést-igénylésnél leragadni;

c. közös következmények: se szülőnél, se gyermeknél nem jelentkezik az idegrendszeri megterhelődés, s az újabb szolgáltatás időpontjában vidáman, örömmel tudnak egymással kommunikálni.

A Teremtő azáltal tette a teremtményt magához hasonlóan szabaddá, és ennek folytán a szeretet életformáját választhatóvá, hogy két törekvésből gyúrta egyé az emberi természetet: a szerzési és az adási törekvésből. Nevelésünkön fordul, hogy elkezd-e idejében a gyermek a maga szocializálódását, azaz elkezd-e a maga szerzési törekvéseit alárendelni a maga adási törekvéseinek. A gyermek kezdetben az *Akarom!* s az *Add ide!* élőlényi, szerzési étosztalan étosztát képviseli. A szülői nevelésnek kell felsegítenie őt az `Igen és a jószívűség Adok-világába. Természetes, azaz élőlényi természetéből folyó reakciója a tiltakozás ez ellen: a Nem, amelyet a pszichológiai és fejlődéslélektani egymástérő dackorszakokkal és féltékenységekkel indokol. A nevelésnek ezzel szemben arra kell törekednie, hogy a gyermek beérje a szülőktől felkínált szolgáltatásokkal, a szülőktől biztosított élettérrel, hogy pl. azt egye, amit kap, hogy ne kerüljön bele a közérti vásárlókosárba mindaz, ami kiváltja belőle: Anyu vegyél...!

Atgondolt akaratunkat el kell fogadtatnunk a gyermekkel. Ha nem is feltétlenül minden esetben, de rendre, azaz semmiképpen sem fifti-fifti alapon: egyszer győz az Anyuka, egyszer a kislánya. Vannak-e büntetéseink is, amelyek segítenek rábírní őket erre az elfogadásra, vagy áltatjuk magunkat azzal, hogy büntetések nélkül is tudunk normára nevelni? `A megdicsőített "pofozás nélküli normára nevelést" büntetéseket is igénybe vevő nevelésnek állítom. A büntetőnek nyugodtnak, leleményesnek, a gyermek emberi méltóságát nem sértőnek, célra nézőnek, hasznosnak kell lennie. Egy példa a magam gyakorlatából: a hisztériázó gyermeket fotelbe ültetem, amelyet nem szabad elhagynia, amíg a hisztéria fel nem számolódik és nem mosolyog. Egy példa másnak a gyakorlatából: lefekvés időpontban a szülő ellenőrzi, hogy feladatait a gyermek elvégezte-e. Ha nem végezte el, akkor egy órával korábban kelti a gyermek önmagát, s el- végez hasznos családi feladatokat (pl. kipucolja mindenkinek a cipőjét). A nevelésben a `büntetésben bizony nem tartozik a legjelentéktelenebb fejezetek közé. A pofozás nélküli nevelés tehát semmiképpen sem jelenthet büntetés nélkül nevelést.

Jézus a tanítványoknak a gyermeket dicsérte. Mi indoka volt erre, ha egyszer a szülőnek kell felnevelnie kereszténnyé a gyermeket? Egy vonatkozási hasonlóság határozta meg ebben Jézust. Ahogy a jólnevelt gyermek `belesimul szüleinek akaratába_, úgy kell a felnőttnak - gyermekként - belesimulnia Istenbe, az Ő akaratába, azaz lelkiismeretére figyelve a szeretet legfőbb

értékétől meghatározott saját normarendszerébe belesimulnia. Ha a gyermek nevelésünk következtében harmonikusan belesimul a szülők által képviselt szocializált magatartásba, amellyel családi közösségének építő, (azaz nemcsak szolgáltatásokat igénylő) tagjává válik, akkor megadtuk a gyermeknek az alapot ahhoz, hogy a serdülő kortól kezdve nevelése átmenjen önnevelésbe, s lelkiismeretére figyelve egyre szociálisabb, azaz embertársait családon belül és kívül szolgálni akaró emberré kívánja nevelni önmagát.

`Nem következik be ez a belesimulás, ha nem képviselünk normát. Nem következik be, ha csak mondjuk a normát; nem következik be, ha csak mondjuk és mutatjuk azt, de nem zárkóztatjuk fel őt a normák teljesítéséhez. Nem következik be, ha felzárkóztatásunk módját személyiségét összetörő rákényszerítésnek éli meg. Ez utóbbi esetben serdülő korban egyszerre lázadhat a szülők és a szülők normarendszere ellen, sőt a normarendszer mögötti érték és Isten ellen is. Csak akkor következhetik be a belesimulás, ha oly módon képviseljük, azaz mondjuk és mutatjuk az értéket és normákat, és oly módon alkalmazzuk a norma-nem-teljesítés esetén a büntetéseket, hogy a gyermeknek megmarad a bizalma az őt nevelő szülőben.

A szigorúság `mekkora foka_ hozza létre ezt az eredményt? A szigorúságnak mekkora foka hangolja már a gyermeket norma és érték, szülő és Isten ellen? Ez a pedagógia és a pszichológia újabb nagy-nagy kérdése. A század első felében inkább per excessum vétkezhetett a nevelés - a túlságos szigorral. A század jelen második felében inkább per defectum - azaz a kevés szigorral.

Ennek a szigorznak optimális foka családonként és azon belül gyermekeként más és más lehet... a szülők személyi sajátosságának, a gyermekek személyi sajátosságának függvényében. El kell találnunk az összes felsorolt nevelési mozzanatokban az optimumot, hogy gyermekeink megszeressék azt, amire nevelni akarjuk őket, s folytatóink legyenek abban a munkában, amit mi Isten Országáé építésének hiszünk - családjainkban és kisközösségeinkben s ezek kisugárzása révén a társadalomban. A Bokor által megcélzott kontrasztársadalom történelmi méretű kibontakozása bizony nem kis mértékben fordul azon, hogy neveletlenek maradnak-e gyermekeink.

5. Pillantás a jövőbe

Ha egy házaspárnak csak négy gyermeke van, de azok folytatják, amit elkezdünk... ha az utánuk következő nemzedékből családon kívülről csak két házaspárt tud megnyerni, akkor az első nemzedék 2 fője helyett a következő nemzedékben már 8 fő folytatja munkánkat. Ez nem 1,7-es, hanem 4,0-es szaporodási indexet jelent. Ha a századfordulón mondjuk 2000-en

vagyunk s egy nemzedéket 33 évnek veszünk, akkor 2100-ra negyedmilliónyian, 2200-ra 16 milliónyian, 2300-ra 1000 milliónyian leszünk s a rákövetkező 24. század megérheti, hogy Jézus (az ég felhőin?) visszatér s elvezeti az új föld és új égbe az emberiséget, amely rendeltetését betöltötte... bizony nem utolsó sorban harmonikus családi életünk és jólnevelt gyermekeink következtében.

1987.dec.13.

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

THEOLOGIA FAMILIARIS

(1.)

(KERESZTÉNY CSALÁD, MINT A TEOLÓGIA MŰVELÉS ALANYA)

A gondolat eredete

Talán a modernizmus vetette fel először, hogy a keresztény gondolkodásnak el kell szakadnia kissé a keresztény egyházak történelmi fenéksúlyától. Bár nem egyházi, de mindenképpen (zsidó) vallási alaplól dolgozta ki Marx a maga teóriáját a gazdasági-társadalmi viszonyok hermeneutikai jelentőségéről. Az Istenről való szisztematikus eszmélődés (teológia) művelőinek gazdasági-társadalmi viszonyai hatnak gondolkodásuk szerkezetére és tartalmára egyaránt. A kinyilatkoztatás XX. századi értelmezései között egyre elterjedtebb gondolat az, hogy bizonyos értelemben a kinyilatkoztatás kifejtése, az elsődleges hitforrások értelmezése: hitforrás értékűnek tekintendő. Nem is lehetséges a mai - dinamikában, folyamatban gondolkodó - világnak még mindig a korábbi, statikus kategóriákkal fogalmazni. Isten népét, Isten népe egészét a kinyilatkoztatás felfogásában és kifejtésében növekvő mértékben ismeri el az egyház intézményes oldala is (ha a Vatikán nem is, de a harmadik világ püspöki karai igen). Haladóbb teológusok pedig egyenesen Isten népének tanítói tekintélyét hangsúlyozzák. Isten népe pedig legnagyobb többségében nem nő vagy férfi, nem klerika vagy klerikus, hanem elsősorban egyedülálló vagy családok. Mindezekből az következik, hogy a teológia művelésében, a teológia művelésének kritikájában elengedhetetlen felvetni a kérdést: vajon nem a keresztény (vagy egyszerűen az Istenben hívő) családok jogosultak-e elsősorban a kinyilatkoztatás kritikájára - Isten verbális bemutatására.

Ám Jézus, aki a kinyilatkoztatás csúcsa és mércéje, nem az általános emberi helyzetben élt, nem volt családos(?). A feminista teológiák ebből a szempontból kritika alá vonják Jézus teológiáját. Ha elismerjük, márpedig el kell ismernünk, hogy Jézust meghatározta zsidó volta, akkor ugyanilyen súllyal figyelembe kell vennünk, hogy egyedülálló volta is meghatározta.